

UNDP | GEF
DANUBE
REGIONAL
PROJECT

ИНВЕСТИЦИИ И ЦЕНООБРАЗУВАНЕ ВЪВ ВИК ДРУЖЕСТВА

имка: GWP Hungary | Миклош Керезтеш

Основни примери

ВИСОКАТА ЦЕНА ЗА ЧИСТА ВОДА

Градовете в държавите от басейна на р. Дунав, особено тези, разположени по централното и долното течение на реката, са основен източник на замърсяване с отпадъчни води на местните водни тела. Законодателството на ЕС и желанията на местните жители са движещите сили за разширяване на капацитета за пречистване. Свързаните с това разходи са значителни, и много компании имат нужда от помощ за определяне на точната цена и за инвестиционните решения, необходими за по-чиста вода.

МЕСТНИ СИЛИ

60 000 жители на Карловац, Хърватска, никога не са били щастливи от факта, че непречистени и миришещи битови и промишлени отпадъци замърсяват местните реки Мрежница, Корана и Купа. Това винаги е накърнявало тяхната местна гордост. Никога не са харесвали начина, по който се засягат подземните източници и плитките кладенци, разположени близо до река Корана и осигуряващи питейна вода за част от града, плуването, риболова или карането на лодки.

“През последните над 10 години някои видове риба и раци изчезнаха от любимото ми място за риболов - река Корана,” казва Ивика Кинк, служител в местната водна компания. „И рибата, и ракът са чувствителни към замърсяване, така че може би отпадъчните води са причината.” Жителите на Карловац желяеха да се направи нещо. Общинските власти на Карловац се опитват да намерят решения.

Освен исканията на местните жители, общината е наясно и с другите сили, които движат необходимостта да се подобри качеството на водата. “Една такава сила е фактът, че градовете надолу от Карловац не желаят да приемат боклука на тези от горното течение – например река Купа е основен източник на водоползване за град Сисак,” казва Крешимир Вебле, мениджър във ВиК дружеството на Карловац, където работи от 27 години.

ЗАКОНОДАТЕЛСТВО НА ЕС

Друга движеща сила за промяна е голяма част от свързано с водите европейско законодателство, за което Хърватска трябва да постигне съблюдаване, ако иска да се присъедини към ЕС. То включва Рамковата Директива за водите и Директивата за пречистване на градските отпадъчни води (ПГОВ).

ПГОВ има за цел да опазва околната среда от вредните въздействия на отпадъчните води от градовете и хранително-вкусовата индустрия. „Очаква се, че ПГОВ ще е най-скъпото от всички изисквания на ЕС, касаещи качеството на водите,” казва техническият експерт на ICPDR Михаела Поповици. „В Румъния например то може да достигне над 45% от общата цена за съблюдаване на регулациите на ЕС в областта на околната среда.”

Едно от изискванията е третирането на отпадъчните води да е „по-стриктно” в „чувствителни зони”, в които водните обекти са „еутрофични” – лишено от кислород и поради това задушавашо се и намаляващо биоразнообразие. „По-стриктни мерки” може да означава въвеждане на „третично пречистване”, което премахва органичните елементи като азот и фосфор. Очаква се Карволак, сега в процес на присъединяване към ЕС, да бъде обявен за „чувствителна зона” и по тази причина да се нуждае от третично пречистване.

“Поради тези фактори Карловац се съгласи да построи нова пречиствателна станция за отпадъчни води, в която да се включи и третичното пречистване,” казва Вебле. „Канализационната мрежа също ще бъде разширена към повече домакинства, което ще изисква значителни разходи.”

нимка: GWP Hungary | Миклош Керезте

ОРГАНИЧНОТО ЗАМЪРСЯВАНЕ НА БАСЕЙНА НА РЕКА ДУНАВ

Отпадъчните води на градове като Карловац са основна причина за органично замърсяване – сериозен проблем в басейна на река Дунав (БРД), се отбелязва в „Анализ на басейна на река Дунав” на ICPDR. Същото се отнася за селското стопанство и промишлеността. Те доведоха до сериозни екологични щети в Черно море. Обширни части от БРД са в риск да не достигнат целите на Рамковата директива за водите на ЕС, поради увеличено органично замърсяване. Общинските отпадъчни води също причиняват повишено органично замърсяване – друг основен проблем, идентифициран от ICPDR.

В отговор, държавите разположени по течението на река Дунав трябва да вземат мерки за намаляване на органичното замърсяване чрез съвместния План за управление на басейна на река Дунав, координиран от ICPDR. В момента ICPDR разработва „Тематични документи” за органичното замърсяване, с цел улесняване на бъдещата програма от мерки. Също така, сега се извършва инвентаризация на общинските пречиствателни станции за отпадъчни води в басейна на река Дунав. Тя ще предостави информация относно местоположението, тежестта на замърсяване, технологиите за третиране и ефикасността на разходите.

“Чрез тези данни ние по-добре ще можем да идентифицираме необходимите мерки,” казва Поповици. “Ще бъдат включени основни мерки като разширяване капацитета на станциите и подобряване на технологиите, както и допълнителни мерки като осигуряване на необходимите регулации, мониторинг и контрол върху тяхното изпълнение. И ако в Германия и Австрия вече има достатъчно пречистени отпадъчни води, то все още са необходими значителни усилия в тази насока в страните по средното и долното течение на Дунав.”

ОТ ДЪРЖАВАТА КЪМ ОБЩИНАТА

До неотдавна решенията, свързани с компанията в Карловац, бяха взимани на централно ниво от държавата – типичен подход за повечето бивши комунистически страни в Централна и Източна Европа (ЦИЕ). Сега общината решава сама. Компанията трябва да покрива своите оперативни разходи, включително за поддръжка на инфраструктурата. Това може да стане, ако цените, които компанията определя за потребителите (домакинства и търговци) на услугите по предоставяне на вода и отвеждане на отпадъчните води, носят достатъчно приходи.

Ако в допълнение към покриването на настоящите разходи Карловац иска да инвестира в подобряване на услугите, ще са необходими повече средства чрез безвъзмездни помощи или заеми от международни донори и банки. Заемите трябва да се връщат заедно с лихвите.

Карловац ще получи грант от 22.5 млн. евро от фондовете на ISPA, заем от 10 млн. евро от Европейската банка за възстановяване и развитие (ЕБВР) и субсидия от 3.5 млн. евро от правителството на Хърватска за общ инвестиционен бюджет от 36 млн. евро. Най-общо, средствата ще бъдат използвани както следва: водоснабдяване 1.5 млн. евро; канализация и помпени станции за отпадъчни води 14 млн. евро; пречиствателна станция за отпадъчни води 14 млн. евро; техническа помощ и непредвидени разходи 6.5 млн. евро.

“Участваме в няколко проекта за водоснабдяване и отпадъчни води в ЦИЕ, работейки на поднационално равнище (предоставяйки заеми на общини и общински компании)”, казва Арт Шанклер, главен банкиер в Екипа за общинска и екологична инфраструктура към ЕБВР. “Ако даден проект покрива нашите критерии, ние правим всичко възможно да предоставим финансиране.” Критериите включват желанието на компанията да премине към практиките на пазарната икономика и способността ѝ да изплаща заема. Лихвите на ЕБВР са сравними с тези на общия пазар. Заемите не се субсидират.

Допълнителните разходи за финансиране ще бъдат прехвърлени на потребителите, което обикновено означава повишаване на цената за постигане на по-големи приходи – една не особено добра новина за потребителите.

НАМАЛЯВАНЕ НА РАЗХОДИТЕ

Планирането на дизайна на нова инфраструктура и оборудване е трудна задача – особено поради факта, че ЕС изисква приключването му да стане не по-късно от края на 2006 г. Това е първият път, в който една хърватска компания строи ново предприятие, което включва третично пречистване, така че няма прецедент. Като инженери, Крешимир и неговите колеги са подготвени за тази задача. Въпреки това, тъй като не са икономисти или финансови експерти, по-сложната задача за тях ще е да решат как ще се плаща за подобренията.

“Първата стъпка е мениджърите да прегледат честно реалните си текущи разходи и видят къде губят пари,” казва Андраш Киш, консултант в проекта „Тарифи и такси“ на Дунавския регионален проект (DRP) на ПРООН-ГЕФ. “Такива като например загуби на вода поради течове в тръбите или наличието на повече от необходимата работна ръка.”

Свиването на вътрешните разходи чрез редица реформи, като например намаляване на течове от стари тръбопроводи, може да доведе до освобождаване на средства за инвестиции в подобрения. Обикновено съществуват много възможности за компаниите в БРД да повишат ефективността си.

Програмата на ЕБВР за подобряване на финансовото и оперативното изпълнение (FOPIP) ще помогне на Карловац да подобри ефективността на вътрешните разходи. “Основата на тази програма е да се намалят рисковете компаниите да не могат да обслужват заемите си,” казва Шанклер. “Правейки дейността колкото е възможно по-ефективна, например чрез подобрена събираемост на сметките, разходите ще се намалят, услугата ще се подобри и цените също ще станат по-поносими.”

Елиминирането на големите разлики между цените за домакинствата и за търговците е друга цел на ЕБВР. “Обикновено цените за домакинствата са по-ниски, защото политически е било по-лесно да се определят по-високи цени за фирмите,” казва Шанклер. “Тази практика трябва да се прекрати, защото тя повишава разходите за правене на бизнес над истинските разходи за предоставяне на услугата.” ЕБВР е определила за Карловац 10-годишен период за отстраняване на разликите, като в същото време се позволява да съществуват някои разлики, които обаче трябва да бъдат обосновани (напр. По-високи разходи за третиране на отпадъчните води на търговците). „Идеята е, че за да е икономически жизнеспособен, бизнесът трябва да плаща пазарни цени. В дългосрочен план това е от полза за всички.”

ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ЦЕНА

Следващата стъпка е да се определи как Карловац ще покрие допълнителните разходи за финансиране на нови инвестиции за третично пречистване и разширение на канализационната мрежа. Какви нови реформи трябва да се предприемат? Каква ще е крайната цена за потребителите?

Питещи в Румъния също е пилотен град. Проектът повишава разбирането сред мениджърите на компаниите за възможните реформи за подобряване на оперативната ефикасност. Разработен е и математически инструмент, наречен 'ASTEC', за тестване на въздействията на разнообразни фактори върху ценообразуването.

Снимка: Виктор Мелло

Това е твърде сложно, имайки предвид наличието на широк кръг от разнообразни и едновременно действащи съображения, влияещи върху решенията. Например, след като се построи нова мощност за третично пречистване, оперативните разходи на цялото предприятие най-вероятно ще нараснат. Друг пример: ако цената за потребителите е по-висока в бъдеще, те могат да използват по-малко услуги, което пък ще намали общите приходи.

“Какво ще стане, ако нови потребители се включат в канализационната система”, пита Вебле. „А ако таксите, които се заплащат на правителството, намалее? Как схемата и сроковете за изплащане на заема ще се отразят на цените? Какво ще се случи, ако обменният курс на националната валута се промени?”

Имайки предвид, че хора като Крешимир и неговите колеги нямат необходимите инструменти за „финансово моделиране“, за да оценят тези сложни съображения, Карловац беше избран за демонстрационен град по Дунавски регионален проект (DRP).

“Въвеждаме в ASTEC съществуващи данни за разходите и приходите от Карловац,” каза Киш. “Една бързо разбрана поука беше, че данните не бяха идеални и се нуждаят от уточнение, например данните за неплатените сметки. В този смисъл, опитът имаше и образователен ефект. Беше полезно също да се покаже на мениджърите как работи процесът и какво е в състояние на извърши този модел.”

“Използването на инструмент като ASTEC може да е от полза за компанията в Карловац,” казва Шанклер. “ЕБВР изисква от Карловац да направи петгодишна прогноза на разходите и тарифите, така че каквато и помощ да получат тук, ще им е от полза. Моделът може да помогне и за отстраняване на разликите в цените за домакинствата и за бизнеса.”

Какво предстои в бъдеще? “След като Карловац идентифицира и избере мерките и реформите, които ще прилага, те се въвеждат в ASTEC,” казва Киш. “ASTEC ще даде различни варианти за цени, които могат да се определят за бъдещите услуги.” Да се надяваме, цени, които клиентите могат да понесат.

ЗА ПОВЕЧЕ ИНФОРМАЦИЯ ОТНОСНО ДУНАВСКИ РЕГИОНАЛЕН ПРОЕКТ СЕ ОБЪРНЕТЕ КЪМ

www.icpdr.org
www.undp-drp.org

UNDP | GEF
DANUBE
REGIONAL
PROJECT